

ՊԱՅՄԱՆՔ	
Տարեկան գին և Պոլսոյ համար 430	92.
» Գաւառաց » 460	»
» Օտար երկրներու » 480	»
» Երկրամեկ և Պոլսոյ » 75	»
» Գաւառաց » 80	»
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60	փր.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի հա-	
մար 2 դուրուշ, երկու անգամի հա-	
մար 60 փարսոյ, աւելի անգամնե-	
րու համար 40 փարսոյ :	

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱՍԿՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Ա Զ Դ

Լրագրոյ Գաւառացիական Բաժա-
նորդներէն անոնք որ դեռ անցեալ
տարուան պարտքերն չեն վճարած,
եւ մասնաւորապէս Ստամբուլի, Խար-
բլերդի եւ Հալեպի արգոյ բաժանորդ-
կադէրն որ առանց այլ եւս յայտա-
դելու վճարելու բարեհաճին :

ԿՈՅՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 6 ՄԱՅԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գաղղիոյ ընդհանուր ժողովրդա-
կան քուէարկութիւնը կատարեցաւ,
բայց հասարակաց կարծիքն եւ կուսա-
վարութիւնը կայսեր կենաց դէմնութե-
ամ դաւադրութեան վրայ դրադած են,
որոյ դատն արգարութեան բարձրա-
դոյն ատենանին աւելեւ պիտի տեսնու-
ուի : Գաղղիոյ բոլոր դաւառներէն
երկու մասը դատարաններ ընտրուելով
Պ. Լալի—Օլիվիէ կայսեր տեղեկագիր
մը մատոյց, ուր կ'ըսէ. « Մեր մէջ յե-
ղափոխական մաս մը կայ, որոյ նշա-
տակն է ռամկալարական եւ ընկերա-
յին հասարակապետութիւն հաստա-
տել թշնամանքը զրոյստութեամբ
խառնութեամբ եւ մարդասպանու-
թեամբ : Երբ արդատութիւնները ոչ մի-
այնչէն ամբողջ դայն, այլ եւ առաւել
կը զրգանն, առաւել դիւրութիւն մը
կը գտնեն անոնց մէջ կարգադրուելու
եւ ընդարձակուելու համար : Պ. Օլիվի-
է կը յօդէ թէ այս կուսակցութիւ-
նը ինքզինքն ալ չժամկեր, այլ իւր բազ-
մաթիւ օրագրաց միջոցաւ ինչպէս նա-
եւ հասարակային դաւադրանց մէջ գը-
լուի կը վերցնէ : Կառավարութիւնը կը
յուսար համբերութեամբ այս չար կի-
ւորներու առաջն առնուլ, բայց իր այս
ընթացքը երկխոսութիւն համարուելով
պարտաւորեցաւ համազօր թէ ընկե-
րային խաղաղութիւնն եւ օրինաց յար-
գանքը վերադարձնելու միակ միջոցն
է ազդոյ զարգում մը : Հետեւաբար Պ.
Օլիվիէ փարիզի կայսերական ատեա-
նին ընդհանրական—օրինապահ մէկ
տեղեկագիրը կայսեր հարցադրելով ա-
ռաջարկեց որպէս զի դործին ծանու-
թեամբ պատճառաւ բարձրագոյն ատե-
անը դաւադրուի այս դատարաններու
համար, եւ կայսեր մէկ հրովարտակն ալ
յիշեալ ատենանին ամբաստանութեանց
սենեակը դաւադրեց դաւադրութեան
վերաբերեալ դեղութեանց դատը կար-
գի դնելու համար : Օրինապահ Պ. Կը-
րանքէրէի տեղեկագիրն ալ կը հաստա-
տէ թէ դաւադրաց մէկ մասը, որոյ մէ-
ջ Կառավարութիւնն ալ մտնում էր, մի-
մանեւրոն անունները չ'ըսած մար-
դիկ են, անցեալ ամառուրնէ մեքե-
նայութեանց սկսած էին : Բայց յուն-
ուարի եւ վերտուարի մէջ իրենց
հետքը գտնուիլ սկսաւ : Վէրտիէ ա-
նունով մէկն ինք իր կամքով յուն-

ուար 28ին յայտնեց դադարէն ընկե-
րութեան մը էութիւնը, յորմէ, կ'ը-
սէր, ինք դուրս քաշուած էր, երբ որ
տեսնուէր թէ դաւադրաց միտքը միայն
ապստամբութիւնն է, այլ եւ սպանու-
թիւնն : Անկէ տասն օր ետքը յիշեալին
նշանակած դաւադրներէն ոմանք ալ,
Կոստնո, Տիւրքէն, Կէրէն, Ֆոնթէն, Ի-
րորու եւ տեւէ խոստովանութեան ելան
թէ կայսեր կենաց դէմ դաւադրու-
թիւն մը կայ, եւ զինուորները յաղ-
թահարեալ համար նորահաւ Ռիւֆը-
վըր ատրճանակներ, Օրսինեան գնդակ-
ներ, եւ Նիթրո—պէտէրին բաւած նիւ-
թով թոյն պատրաստուած է : Գաղղի-
նեկերութեան նիստերուն մէջ յաճախ
խօսք կ'անցնէր երբ դաւադրութիւնն
'ի գլուխ հանելու եղանակներուն վը-
րայ : Բայց ոչ միջոցները ոչ ալ դոր-
ծարարութեան օրը հաստատապէս որոշ-
ուեր են : Վիլքթըր—Նուառի թաղման
օրն ապստամբութիւնը պիտի սկսի ե-
ղեր, եթէ դաւադրաց գլուխներէն
մէկը թոյլ ընթացք չ'ընէր : Գաւա-
դիները Ռօշֆորի ընթացքին չ'էին
հաւանել, եւ ընդհակառակն Ֆլուրէն-
սի բռնած ընթացքը կը պանծացնէին :
Կէրէն անուն անձին խոստովանութիւն
ները դաւադրութեան ամբողջ պատ-
մանութիւնն 'ի վեր կը հանեն : Գլխաւոր
դաւադիրը ամեն իրիկուն խափէ մը
կը դաւադրուէին, կայսրն սպաննելու
խորհուրդներ կ'ընէին, եւ ասոր հա-
մար քիմիական թոյներու վորձեր կը
կատարէին : Գաղղիոյ դուրս չ'երևելու
համար, մասնիկները մահաւաճ պատ-
ժելու ուխտ կ'ընէին : Վիլքթըր—Նուա-
ռի մարմինը փարիզ տանելով ապրա-
տամբութեան նշան տալու վորձեր ե-
ղան, Ֆլուրէնս ժողովրդեան յորդոր
առաւ ուղղակի փարիզի վրայ քալե-
լու, բայց Ռօշֆոր յարմար չ'գտնելով
դէմ կեցաւ :

Չերքալա եղող Պօլի անուն անձն
ալ խոստովանեցաւ թէ ինքը լոնտոն-
յի մէջ Ֆլուրէնսի հետ կայսեր կենաց
դէմ դաւադրութեան վրայ խօսակցած
էր : Գաղղիոյ դաւադրութեան ամբողջ
միտքը քաշուած էր : Գաղղիոյ դաւադրութեան ամբողջ
միտքը քաշուած էր : Գաղղիոյ դաւադրութեան ամբողջ
միտքը քաշուած էր :

Ահա թէպէս ընդդիմադիր լըրա-
դիները կը ջանան դաւադրութիւնը
ոտտիկանութեան մէկ հնարքը ցուցնել,
բայց եղած քննութիւններն հակառա-
կը կը հաստատեն : Ռուսէլ անուն մար-
դու մը տունն ալ ռուսէր եւ ուրիշ
հրազէններ գտնուեցան, բայց Ռուսէլ
փախեր եւ դեռ չ'է ձերբակալուել :
Քիչ ատենէն Գաղղիոյ բարձրագոյն ատե-
անը դարձեալ պիտի դաւադրի, եւ
իւրեւ Պօնաբարթ իշխանին դատէն
առաւել ծանր դատ մը պիտի ներկա-
յանայ անոր առջև :

Անդղիոյ մէջ Ֆէնիեանց կուսակ-

ցութիւնը միշտ հող կը պատճառէ կա-
ռավարութեան : Թայմը կըսէ թէ կա-
ռավարութիւնը պատճառներ ունի Ֆե-
նիեանցներուն վրայ կասկածելու թէ նոր
հարուած մ'ընել կը խորհն : Ուստի
հրաման տրուեցաւ ոտտիկանութեան օր
Պիլմինկէ մէկ ու Շէֆիլտէն երկաթու-
ղիով լոնտոն հասած ամեն հակերն ու
ծրարներն ուղարկելու պէս քննել, որպէս
զի մէջերն զէնք չ'գտնուի : Ոտտիկա-
նութիւնը Նիւքասլի մէջ 200 հրազէն եւ
խեղ միւս ալ վաւօք եւ ուրիշ մթերք
գտաւ : Կը կարծուի որ յիշեալ քաղա-
քին մէջ ժամանակէ մ'ի վեր Ֆէնի-
եան դաւադրութիւն մը կազմուելու
վրայ էր : Մանչէսթէրի մէջ ալ զէնք
եւ մթերք բռնուեցան : Ասոնցմէ զատ
լոնտոնյի մէջ Ֆէնիեանց ժամադրու-
եան տեղեր գտնուեցան :

Լոնտոնյի վը ծանուցանն թէ
ընդհանուր ազգաց դործաւորաց ըն-
կերութիւնը մայիսի 3ին մեծ ժողով
մ'ընելով որոշում մ'ընդունել է, որով
զայրացմամբ կը մերժէ Նաթօլէօն կայ-
սեր կենաց դէմնեղած դաւադրութեան
մէջ յիշեալ ընկերութեան ալ մասնակի-
ցութեան կասկածները : Որոշում կ'ը-
սէ. « Ընկերութիւնն ուրիշ նպատակ
չունի, բայց եթէ դործաւոր դաւադրու-
անտեսական աղատութիւնը, եւ այս
նպատակին համար ալ երբեք զաղանա-
պէս չ'իտրհի, այլ հրապարակաւ : »

Հետեւեալ օրը մայիսի 4 կոչուեց
մը տրուեցաւ Պ. Կ. Ֆլուրէնսի եւ Թի-
պալտի Ս. Կոչուեցին կը նախագա-
հէր Պ. Լիւպէզ' ընդհանուր ազգաց
դործաւորաց ընկերութեան նախագա-
հէր :

Պ. Կ. Ֆլուրէնս բացարձակապէս
ժխտեց կայսեր կենաց դէմնեղած դա-
ւադրութեան մէջ իր մասնակցութիւ-
նը : Բաժաններ առաջարկեցան 'ի պա-
տիւ Ռօշֆորի եւ բանալ գտնուող Ֆե-
նիեանց դիւաւորներէն Օտտուլիան Ռօ-
սայի :

Տակաւին ուրիշ գումարուաններ ալ
պիտի ըլլան եղեր :

Ալժէրի ընդհանուր կառավարիչը
լուր զրկեց պատերազմի պաշտօնէին
թէ Վիլքթէն զօրապետը 6000 զօրօք
Մարօքի սահմանագլխին վրայ բնակող
արաբաց հզօր ցեղերուն վրայ երթա-
լով, որք ժամանակ ժամանակ Գաղ-
ղիոյ հաղին վրայ գտնուող արաբաց եր-
կիրները կասկածաբանէին, երկու յայտ
կուսի մէջ զարկեր եւ դիմութիւն
խնդրելու հարկադրել է զանոնք :

Բեղադուրիկէն կը գրեն թէ Ժա-
ռանդ կայսրը լոնտոն օրդին
մեռնելով կայսրը քանի մ'օր ետ ձը-
դեր է Գերմանիա ճանբարդութիւնը :
Ուստի մայիս 11ին ճանբայ պիտի ել-
նէր, 13ին Պէրլին պիտի հասնէր, անկէ
ալ Լ. մ. պիտի երթար քանի մ'օր կե-
նար :

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գուրս դադար լրացաց ճանբու-
ծալը խմբագրութեան վրայ է :
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ
կամ որ եւ իցէ դրութիւն խմբագրի
—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, և Պո-
լիս, Ֆիլիքի խան, Մատիւ գրասեն-
եակը :

Ճանբու ծախքը չ'վճարուած նա-
մակ չ'ընդունուի :

ՀԱՌԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սթէնք 9 մայիս

Երեսփոխանութեան ընդդիմադիր մա-
սին անդամները Պ. Էրսթին առ Պ. Զա-
յիմիս գրած պատասխանն երկգլխի եւ ա-
ռաւել առ Լորտ Բլաքսթըն գրած նա-
մակին համաժող նկատելով, նոր պատգա-
մաւորութիւն մը զրկեցին Պ. Զայիմիսի եւ
ազգին դէմ եղած զրպարտութեան բա-
ցայայտ հերքում պահանջեցին :

Փարիզ 12 մայիս

Վրանին զէնք ունեցող բաղնաթիւ
մարդիկ ձերբակալեցան երէկ, և կար-
ծու թէ հիմա խռովութիւնը վերջացած է :
Այսօր կայսրն ու կայսրուհին բաց
կառքով Պոլլաւնէրը պարտեցան եւ զօ-
րանոցներն այցելութեան դադրին : Ճան-
բուն վրայ ամեն տեղ ջերմ համակրու-
թեան ցոյցեր տեսան :

Ճէպպիլի մէջ 41,213 այր, եւ 19,484
ոչ զուէ տրուեցաւ :

Սթէնք 10 մայիս

Սթէնքի դատաստանատան փաստա-
բանները խառն հերքեցին Պ. Էրսթինի
նամակին այն մասը որ կըսէ թէ առաջա-
ներն Սթէնքի երեք փաստաբաններու
խորհուրդ հարցուցեր են :

Պուլքէ 13 մայիս

Էրսթինի պաշտօնէութիւնն այսօր
խորհրդարանը բացաւ : Իշխանին պատգամա-
դրով, բայց ներկայ գտնուող երեսփոխա-
նաց թիւը բաւական չէր նիստ կազմելու :

Պուլքէ 13 մայիս

Երեսփոխանաց խորհրդարանը լուծ-
ուեցաւ : Իշխանին հրամանագրով, եւ նոր
ընտրութիւն պիտի ըլլայ :

Փարիզ 13 մայիս

Արամիս դուքսին արտաքին դործոց
պաշտօնեայ անուանումն իրրեւ ստորդ
կը նկատուի :

Այն դրոյցը թէ Գաղղիոյ կառավա-
րութիւնը Ֆլուրէնսն Անդղիոյն պահան-
ջեր է, սուտ կը հանուի :

Երէկ եւ այսօր խռովութիւն չ'ծագե-
ցաւ :

Պոմպի 12 մայիս

Զրոյց կայ հոս թէ Ռուսերը Բիւլգարի-
վրայ կը քալեն :

Լոնտոն 13 մայիս

Պ. Ռուսալէ Բօլմըր գալ չարթուան
թողուց ցունաստանի առաջակց դործին
վրայ կառավարութեան ընկեր հարցումը :

Լոնտոն 14 մայիս

Իրլանտայի վերաբերեալ օրինադրին
առաջին մասն ընդունուեցաւ խորհրդա-
բանէն :

Պուլքէ 14 մայիս

Երէկոյն եւ Պուլքէի մէջ տեղը հա-
կառակ կողմէ եկող չ'զեկաւորներն իրա-
րու դարձուելով բաղնաթիւ մարդիկ ծան-
րապէս վիրաւորեցան :

Պուլքէ 15 մայիս

Մօնթիթօր լրագրի նոր ընտրութեանց
թուակները յունիս 6, 7 եւ 8 կը գնէ :

Սթէնք 14 մայիս

Աքարնանիայի եւ Լէքսանիայի ամե-
նէն սարսափելի աւաղակալութեան պահուե-
ցան : Մեծացեալ աւաղակալութեան ի-
տալիա, Թուրքիա եւ Վալաքիա դային
ցունաստանի արեւմտեան կողմը հիմա
բոլորովին արտաւած է աւաղակալութեան :

Փարիզ 16 մայիս

Պաշտօնական լրագրի Պ. Արամիսի ար-

տարին դրոճոց պաշտօնեայ անուանիր
կը հաստատէ: Ասկէց դատ Պ. Մէժ հասա-
րակային կը թուծեն եւ Պ. Բիշօն ալ
հասարակային չինութեանց պաշտօնեայ
անուանեցան:

Սթէնք 43 մայիս

Գաղղիայ զեպանն իմացուց հելլենա-
կան կատարութեան որ եթէ երբէք
աւագակները Գաղղիայ հայտարար մը բըռ-
նեն, փրկանքը Յունաստան վճարելու պի-
տի ստիպուի:

Առեւտրական Հեռագիր.

Լիւթըն 16 մայիս
Բաժնակ, Մ. Ն. 0. 41/2
Ծախուած 12000 հակ. կը բռնուի:
Եղիպտացորեն, դարի, ցորեն, կը բարւոքի:

ՅՕՆՏՕ

46 մայիս
Ռոմ. Բօնա. Լոնտոն 30/5—51/5
» » փարիզ 30.20—30.47
» փոխ 1863 » 373
» Նոր 320

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Եւսէսթը ՌԻՄՈՆԻԿԵ
5 մայիս երեքշաբթի առաւօտ
բացուեցաւ 53 33
Իրիկուն գոցուեցաւ 53 39
6 » չորեքշաբթի առաւօտ
բացուեցաւ 56 08
կէս օր գոցուեցաւ 56 26/3
բացուեցաւ 56 23/3

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ:
Պետութեան խորհրդոյ ընդհանուր
ֆարաուղար Մահմադ ալէյը ներքին գոր-
ծոց պաշտօնէի Միւսթէշար անուա-
նեցաւ Պալայի աստիճանաւ:

Ներքին գործոց պաշտօնէի Միւս-
թէշար Բէֆեր ալէյը Պետութեան խոր-
հրդոյ անդամ անուանեցաւ:

Պետութեան խորհրդոյ անդամ Մա-
տուլաս ալէյը նոյն խորհրդին ընդհա-
նուր ֆարաուղար անուանեցաւ իւրայի
առաջին աստիճանաւ:

Օգտատարաւ ինքնակայն Օսմա-
նիէի ականակուռ պատուանշանը զրկեց
Բարձր. Մուսթաֆա Յապըլ փաշային:

Կիրակի օրը Մեծ. Եպարքոսը աւե-
րութեան ուրիշ պաշտօնէից հետ արքու-
նի նաւարանը գնաց եւ հոն եղած նա-
ւային չինութեանն աչքէ անցուց:

Վսեմ. Օսման Գ. Էֆէնտին եւ Վլ-
սեմ. Համամեան Սարգիս Էֆէնտին
քանի մ' օրէն պիտի մեկնեն մայրաքա-
ղաքէն Եւրոպայի հանքային բազմիքնե-
րուն երթալու համար:

Լիւթնալու կառավարէ Գրանքօ
փաշան երէկ Կ. Պօլիս հասաւ:

Մայրաքաղաքին մէջ հայ տառե-
րով հրատարակուած ամեն լրագրոց խմ-
բագիրները չարաթ օրը Բ. Գուռը
կանչուելով պատուէր եղաւ իրենց որ
իրենց Էջերուն մէջ հայհոյութիւններ
եւ անհամարաւորութիւն չհրատարակեն
այլ բարեկիրթ անձանց վայելուչ լե-
զու դարձան իրենց վիճաբանու-
թեանց մէջ, եւ ի թէ մէջքնէն մէկը
միւսին դէմ հայհոյութիւն մ'ընէ, փո-
խանակ հայհոյութեամբ պատասխանե-
լու, լրագրական դիւանին բողբեն:

ԱՂԳԱՅԻՆ

Ամեն Ս. Պատրիարք հայրը շա-
բաթ օրը Պէպէք Մեծ. Եպարքոսին
սուգարանքն երթալով քանի մը խըն-
դիր ներկայացուց Նորին Բարձրու-
թեան եւ անոնց կարգադրութիւնը
խնդրեց:

Ներկայացուցած խնդրոց առաջի-
նըն է Սոյ խնդիրը, որուն կարգադ-
րութեան համար թարգիր գրուած է
առ. Բ. Գուռն Մեծ. Եպարքոսն իմա-
ցուց Ս. Պատրիարքին որ այս խնդիրը
պաշտօնէից խորհրդոյն պիտի ներկայա-
ցընէ:

Ներկորդն է Չարսանճաղի խըն-
դիրը, որուն կարգադրութեան համար
անցեալ տարի Բ. Գուռը անօրէնու-
թիւններ բրած էր, բայց այն անօրէ-
նութիւնները մինչեւ ցարդ չգործադ-
րուելով երկրին հայ ժողովուրդն առ-
ջի նեղութիւններէն ու զրկանքներէն
չէ ազատուած:

Ներկորդն է Գիւրախտանու խնդան
դաւառին մէջ բնակեալ Սաւաթուլ-
լահ անուն մուսուլման Գիւրա Շէյխի
մ'եքեմէն երկրին հայ ժողովուրդեան
կրած անասանի բռնութիւններն ու
փնտռանքը, զորս մանրամասնաբար նը-
կարագրեր է Ս. Հայրը Բարձր. Ապի
փաշային եւ դարման խնդրեր է:

Չորրորդ Տիւրքիկ հայոց եկեղեց-
եայ կողմադուելուն եւ մինչեւ ցարդ
գործերուն անպատիւ մնացած ըլլալուն
վրայ Նորին Բարձրութեան ու շարքու-
թիւնը հրաւիրեր է:

Բարձր. Ապի փաշան Ս. Պատրի-
արքին ներկայացուցած խնդրոց ըստ
արժանաւոր ուշադրութիւն նուիրելով
անոնց անյայտ կարգադրութեան
համար ամեն պէտք եղածն 'ի գործ
դնել խոստացեր է:

Եւնի դարու թաղէն ընտրուելիք
մնացեալ երկու Ներսիսիանայ համար
երկրորդ քուէարկութիւնը կիրակի օրը
կատարուելով քուէից առաւելու-
թեամբ երեսփոխան ընտրուեցան:

Մեծ. Խաչիկ Էֆէնտի Ղազարոսեան
» Կարապետ » փախաղեան

Հիարի եւ Էմիրիկէն միացեալ
թաղերուն մէջ աղջային երեսփոխան
ընտրուեցաւ Մեծ. Սահափ Էֆէնտի
փախաղեան:

Ալին Մափա.
Խաչիկաւարու Ս. Խաչ թաղի թա-
ղային ամուլ վէճը որ բաւական տուե-
նէ 'ի վեր ծանր կերպարանք մը առած
էր անոյս 3 ին կիրակի օրը լուծուի
ստացաւ:

Բոտ հրամանի Ամեն. Ս. Հայրիկ
Արժ. քարոզիչը թաղին պատուաւոր-
ներէն ոմանք հրաւիրելով 'ի վարժա-
րան ժամը շին տեսնան բացուեցաւ,
ուր քննիչի պաշտօնով ներկայ էր Մեծ.
Օգոսէն Էֆէնտի խօսադարեան:

Յետ համառօտ վիճաբանութեան
միջ ընդհանուր հաւանութեամբ եւ ըստ
հրահանգի Ս. Հոր երեսփոխանական
ընտրութեան ձեռնարկելու որոշում
արուելով ընտրողական ժողով մը կազ-
մուեցաւ, որ անմիջապէս ընտրելուց
ցանկ մը պատրաստեց եւ յառաջիկայ
կիրակի ալ քուէարկութիւնն ու քը-
ուէհամարը պիտի կատարուի:

Իմ կողմանէ երեսփոխանութեան
համար ընտրելի կ'առաջարկեմ
Մեծ. Կորճիկեան Միգրանիկ ալէյ
» Խաչեան Միգրանի Էֆէնտի
» Մաղլումեան Յովսէփ
» Պէօրէիճեան Ջէնուր »:

Երեսփոխանական ընտրութեան ա-
ւարտումէն անմիջապէս ետքը ներկայ
ընտրողական ժողովը նաեւ թաղակա-
նաց ընտրութեան պիտի ձեռնարկէ,
որով վարչութեան վրայէն հոգ մ'ալ
պահած պիտի ըլլայ:

Չանաղան տեղեց վէճերը խա-
ղաղեցնելու եւ ընտրական գործողու-
թեանց ձեռնարկելու համար կարծեմ
միայն եկեղեցական քննիչ մը կարգե-
լով գործ չի տեսնուիր, որոց զփաղ-
դաբար սմանց բերնին մէջ լեզունին
չի դաւնար, քանի որ եւ օրէնսդէս

աշխարհականներ ալ կրնան շատ լաւ
գործել, ինչպէս որ կիրակի օրը տես-
նուեցաւ:

Խաչիկաւար 6 մայիս 1870 ՍԻՄԱ

Աղջային կը թուծեն խորհուրդը
վաղը՝ հինգշաբթի՝ Եւնի դարու, Սա-
մաթիոյ, Նաւը դարու եւ Եւնի—Մա-
հալէի երկու սեռի վարժարանաց աշ-
ցելութեան պիտի երթայ:

Մէտայը Հաղբէթի շաբաթ մ-
ուր թուայն մէջ զուարճալի յոգեւած
մը կը տեսնենք Սմեն. Խաչիկեան Ս.
Պատրիարքին ուղղեալ:

Ճիշդութեամբ մանետիկը Հա-
յոց աղջկանքիկայ վիճակը յաւաստա-
կան տեսնելով, աղջախորհարար կա-
րէկցեր է մեր վրայ, եւ անկէպէտ դար-
մաններ ցուցցեր է: Նոյն խրատ առ-
ւեր է Ս. Պատրիարքին որ հայ լըրա-
դիրները խախտելու, որպէս զի Սէ-
տայի եւ Սէտանայի՝ այսինքն ճիշդի-
թայ հոգեւոր ջանքերուն արդեւք
չըլլան եւ աղղը վրիթութեան նաւա-
հանդ խաղը հասնի:

Ներկորդ. կը յանդիմանէ Ս. Պատրի-
արքը որ ինքն ալ հայրապետաց էս-
նաֆէն ըլլալով 'ի նպէս անհոգ կը նստի
եւ թող կուտայ Հայ լըրադաց որ իր
բարձրատիճան արհեստակիցը՝ Հոմի
հայրապետը՝ կը պախարակեն ուստի
կը պահանջէ որ Ամեն. Խաչիկեան՝ Հը-
ռափի աթուռն ուղղափառ ըլլալուն
եւ Պատրիարքի նախապատիւ հայրապետ
մ'ըլլալուն վիճադիր մը տայ, որպէս
զի Հայոց աղղն ալ իր միտքը կարծիքն
ուղղելով հաւատքի դպ եւ փրկուի:

Սէտայի յոգեւածին իմաստն ասանք
ըլլալով շատ խիարիէ զոտ ուրիշ պա-
տախանայ արժանի չենք տեսնու-
այս ալ Միւսթաֆա պաշտօնն ըլլալուն
անոր կը յանձնենք:

Հոմի Պատրիարք անխաղախու-
թիւնն ստորագրել չուզող Հայ կաթո-
լիկ եպիսկոպոսներն հետ դժեմէ Հո-
մէն մեկնելով Կ. Պօլիս գաւառու վը-
րայ են: Սրբէն Տիարալէքիի առաջ-
նոր. Պաճիմարեան Յովսէփի դերա-
պայծառն ուրաթ առաւօտ Կ. Պօլիս
հասաւ: Հոմի վարդապետն մէջ
քաջընտել Սահափեան վարդապե-
տին հետ:

Գաղանճեան Սուրբազ զերապաշ-
տան ալ յառաջիկայ շաբաթ օրը
կ'ապրտուի:

Աւերդը. Էրեւ թէ այս կաթոլի-
կոսներն ալ կ'ախակցեալ են:

ԱՆՁՆՈՒԹՅՈՒՆԻՆԸ
Եւ իր ՀԱՄԱՅՆՆԵՐԸ

Յա. 'ի սիրտ կը տեսնենք թէ
Անճուէր ընկերութիւնը մեր աղղին
մէջ հիմնուած այլեւայլ վաղափուլ ըն-
կերութեանց կարգը գաւառու վըր-
կուած է այն ընդհանուր համակրու-
թիւնը վայելելէ, որուն ամենէն առե-
լի արժանաւոր է իր արդիւնաւորու-
թեամբն եւ անյողդողջ յարաբերու-
թեամբը: Խոստ ապակուրթ իւր անձինք
թափանցած են այս ընկերութեան
ողջոյն խորը, որ իր հիմնարկութեան
'ի վեր տեսնող աղղիկ լուի մնչիկ կը
գործէ, եւ որուն գերազանց նպատա-
կն է ուսման մեղաւաճաւը բաւաւ,
մարդկութեան աղետալի վտանգը բա-
պաւնացող աղիւսութեան անցարդ
դարման տանելը ժողովուրդեան «ԳԵՆ-
կուցում» դատուն մէջ մոտաորակաւ
ըստ ծառայել աղղին ապագայ յա-
ւաքադիմութեան այժմէն նպատա-
ւը փութալ մէկ խօսքով՝ դատախա-
րակութիւնն 'ի հիմանց սկսել:

Սրբարեւ իսկ այս ընկերութիւնը
չափահաս մարդկանց ուսում առնե-
ղերովն ուրիշ բան ըրած չէ, բայց եթէ

դատախարակութիւնն 'ի հիմանց սկսած
է, դատութեան ճաշակը ներկայ մար-
դուն առնել տալով՝ ապագայ մարդը
կը թերու պէտքն անոր զգացնել ու-
ղած է. փոխանակ աղղային ընդհա-
նուր լուսաւորութեան միւս հոգը ու-
մանց պէս ապագայ սերնդեան վրայ
բեռնաւորելու, նոյն արդի սերունդը
լուսաւորելու ձեռնարկած է՝ հակա-
ռակ այն կարգ մ'անձանց համարման,
որք կը պնդեն թէ չափահաս մարդիկ
անընդունակ են ուսման:

Այս համալուծման ունեցողը թող
մանեն Անճուէր ընկերութեան դա-
տարան մը, եւ հոն պիտի տեսնեն խել
մը հաղիւ իրենց օրական պարէնը
ճարուղ 40—50 տարեկան պանդուխտ-
ներ, որք աշխատանքէն արդը դար-
ձած մանուկներն այնպէս կը պարտադ-
նեն իրենց դատադրոց վրայ, որ իր
թէ իրենց տաւապանքէն պարտաւոր
հոգւոյն սկստանք մը վնասէին Ահա
այս ուսման ծառայի հէք արարած-
ներն իրենց քաղցը հայրենիքէն ու
ընտանիքէն տարադիր ըլլալով իսկ՝
կրնան լաւ օրինակ մ'ըլլալ զօրանքէ
յղիացած դատարկասէր եւ անուս
քաղաքացի, որ չուզեր դնէ կիրակի
օրերը մէկ քանի ժամ դժեւ եւ ամե-
նակարեւոր ուսմանց պարտաւոր:

Մեք զայսինկոյ կիրակներն այ դա-
տարանը քանիցս ներկայ գտնուած
ենք այս տարեւոր աշակերտաց դա-
տաւորութեան, որք անճուէր իրութեան
ճշմարիտ ակադրն եղալ ուսուցչի մը
լաւրտիքը չընտաւարտած՝ քաճաքաւ-
լէան դատ կանոնն, եւ դատաւորին
հարցմանց պատասխանելու ժամանակ՝
դողցիս իրարու բնէն կը յափշտա-
կեն դատը զոր լաւ սերտած ըլլալին
յայտնուր ամառի իր թէ իրարու հետ
միջիլ ուղէին: Այս տեսարանը չեմ դի-
տեր ինչ օրտալոյդ տալուրութիւն
մ'ըրած է մեր վրայ, որ հակառակ մեր
սրտին ցնծալից դահաւախութեան,
արտասուալից մէկ քանի կաթիլներ
ստացած են մեր քայտին 'ի վար . . .
Ո՛հ, անտանիկ տաւապանաց եւ ծա-
նքը պարտուց ներքեւ ճնշուած պան-
դախտը, ժողովուրդեան «ԳԵՆ» դատուն
մէջ ամենէն խոտան եւ ուսման անըն-
դունակ համարուած մարդ չէ՞ այս, որ
խաղաղութիւն միւստունէն ու դատարկա-
սէր կը բնակեն տեւի ճանչելով քա-
ղաքակրթութեան եւ լուսաւորու-
թեան յարգը այսօր մինչեւ իսկ բա-
նակաւորութեան օրէնքը, խորհրդը դի-
տաւորութեան, այն է արամաբանութիւն
կուսակցի այս անշան կարծեցեալ ըն-
կերութեան հոգի:

Մեք համալուծման ենք թէ այս լըր-
եալ ընկերութիւնն իր ստուգիւ անճ-
նախական ջանքերը եւ անասան
յարատեւութեամբ առ նուազն 10000
քիչ կամ շատ ուսեալ աշակերտ հա-
ստացած է իր տանաւալ հաստատ-
մանէն 'ի վեր, 'ի բոց առեալ Ասիոյ
մէջ իր աշակերտաց դատաւորու-
թեամբն ուսանող փոքր աղջոքը: Բն
սակաւ ուշադրութեան արժանի է
նաեւ այն իսկական օգուտը, զոր տա-
րիներով իրենց հայրենիքէն հեռացող
պանդուխտ աշակերտներէն ոմանք
վայելած են. քանի՞ քանի ուսանող-
ներ գտնուած են, որք այլեւայլ դի-
տութեանց վրայ նուազ կամ առաւել
հմտութիւն ստանալով իրենց հայրե-
նիքը վերադառնալէն յետոյ՝ վարժա-
պետութիւն կրնան հոն իրենց ակա-
ւապետութեամբ դժէ կեանք մը վա-
րելով:

Մենչեք մէկ կողմէն այս աղղա-
չէն ընկերութիւնն իր անճուէր տա-
նուց հիմնալի ջանքին՝ առանց մե-
ծամեծ նպատաներ վայելելու հաղը-
հատէ Ասիոյ միջադատ խորքը նշոյլ-
ներ կարճակէ, նորանոր ճիւղեր կը
բանայ, միւս կողմէն խաւարանքը

երկուսն ենթերկու՝ անոր դործունէութիւնը ջրառերու կը ճգնէին եւ զայն իր օրօշման մէջ խեղդելու վտանգը կընեն։ Այս հրէշներէն մէկն ալ, ինչպէս որ մտաւրս ժամանած տեղեկութիւնը կատարէին, Պապո անուն Բիւրդ—Հայն է, որ Սիւրբի նորածնի ճիւղին դէմ չարանները լծնումը լծնունէր կը յարուցանէ՝ իրեն մեղադրեց տաննապետներէն ի վիստիս բերդարդիւթեան դատաւարտեալ եւ իր ստակալի յանցանքներովը համբաւեալ զաղար վարդապետը Այս անօրէններուն հանած չարագուշակ երկպառակութեանց մէջ Սիւրբի Անձնուէրը եւ կերտութիւնը դարմանալի համբերութեամբ իր դասերը կը շարունակէ, եւ չընկալանքը նոր ճիւղեր հաստատելէ ի վաճա՝ դիւրբից մանկանց դըպրոցներուն վարժապետներ կը կարգէ՝ անանց թոշակն իր աղքատիկ գանձէն հայթայթելով։ Արքան գլխութեան աշտանի է այս դաւաւան Հայ ժողովուրդը, որ ամբողջ քրդախօսը լայնով այս առաջին անգամն է դրել է որ իր մայրենի լեզուն կը թոթովէ չնորձիւ Անձնուէրը ընկերութեան։

Ճիւղերից ճիւղն ալ իր յատուկ հաւածիչներն ունի, որոց մէջ մեծ համբաւ ստացած է բնիւղեան մը, որ քանի մը խաւարաւորներ իրեն օգնութեան տունելով՝ Բնիւրդութիւնը քրդերը կը վտարէր կընէ, եւ անձնուէր ուսուցիչները ներքեւ տարածուող դրոշմութիւններով կը մտնէ։ Այս աղքատ դուռ հաւածիչներն իրենց չարութեանց մէջ յաջողութիւն համար՝ Անձնուէրը ընկերութիւնն իրեն դադարի դաւալցորդութիւն մը կը նկարեն կառավարութեան առջեւ, եւ անձնուէր ուսուցչայ անհատական իրաւունքը կը բռնադատեն, իր թէ անանք ի նպատակաւորութեան դարձող ընկերութեան մը անդամներն ըլլալով հանդիմնէ՝ որ եւ է հարստացումը իրեն գէտ բողոքներ կրաւունքն ունեցող պարզ քաղաքացիներ չ'ըլլային։ Այս ամենուն դէմ բերանը խրած եւ անհոգ կը կենայ տեղւոյն առաջնորդը, որուն պաշտպանութիւնն ի զուր խնդրած է աղքատներ քանկայ անգամ ընկերութեան դործադիր ժողովը ժողովուրդն ուսուցանելու պաշտօնին կոչուող այս ընկած հովիւը, որուն խնամանք յանձնուած է Եւրոպայի նման ճոխ քաղաք մը, ինչու որդեօք Պատրիարքաներն իրեն խրկուած աղքատը պատուէրները կ'արհամարհէ։ Թեւ ըստ աւելի իր որոշմանը պարտքը ողորդած է՝ քան թէ Աւետարանի ճըշմարիտ պաշտօնէն մը պարտքը կատարելու։

Հազար Սիւրբապետ այն բողոքարդիւն ճիւղը, որ իր հաւածչայ պարտադրին բողոքարդութեան պատճառաւ պահ մը խաղաղած կը կարծէր, թող դարձեալ պարտապարտ իր սխերիմ լծնումը անհոգութեան վրէժ լծնումը լծնունէր ի դերեւ հանելու։ Այս լծնումը եւ ուստեալ լծնումն այն ճաշակէն կատարեալ Եւրոպայական է, որ ատենէ մը ի վեր Պօլիս կիցած՝ ընկերութեան տեսուչ Պ. Անդրանիկը մինչ ի յուսահատութիւն տունը լծնումը լծնունէր իր անմեղութեանը հաստատելու կ'աշխատէր, եւ որ վերջապէս մօտեւրա առանց Պատրիարքական արտօնութեան գաղափարով ճանրայ ելաւ՝ յիմա իրեն սեփականում հօտին քով վերադառնալու համար։ Արդեօք այս ամբաստանեալ ճիւղին ինչու է թոթուէր իր ստիպման հանդէսը եւ յաւաքաբեկները մտքը զինքը հաղթելու Եւրոպի թէ իր անբժու լծնումը մտաւոր վկայութիւն մէկ քանի պաշտպանայ լծնումադին աղաչանքները չէ կրցաւ մերժել, որ ձմեռ ժամանակ տաժանի ճամբարով լծնում մ'ընէր

յանձն առաւ՝ հակառակ իր զառամեալ ճիւղութեան վերջն ու ճիւղն արհամարհելով։

Ուր ուրեմն այս արդիւնաւէտ ընկերութիւնը մինչեւ մէկ կողմէն լուսաւորութեան բարեկամաց օժանդակութեան զորութեան վրայ է միւս կողմէն անոր անձանձիւր եւ անողոր հաւածիչներն երթալով կ'աւելնան, մարդակերպ հրէշներ, որք մինչեւ իսկ Յիսուսի պաշտօնէի կերպարանը մտած՝ գողցես հոմանիշ ընկերութիւն մը հիմնելու ելած են, որով իրենց նենգաբան կամակիցներն ամեն կողմ ծաւալելով կը հալածեն կը խաղաղութեան անձնութեան ճամբարաւ շահատակները, որք համատարած սովոր ժամանակ հայ մտաւորապէս՝ օգնութիւն, լոյս, գիւրք, քաղաք կը պաշտեն Արդի մեղադրարտ խորհրդէն, լայն արձագանք չի գտնելով իրենց ձայնը կը նուաղի, եւ կ'իյնան . . .

Համբաւեալ որ տղադիր Պ. Ն. Արամեան իր նոր տարեցոյցն մէջ այս ընկերութեան վրայ խօսելուն առթիւ կը գոչէ զայն, եւ իր հեռատես ներբարձրութեամբն տարբերութեան արդիւնաւորութիւնը նշմարելով՝ զարմանք կը յայտնէ թէ ինչու քիչ կը խօսուի այս ընկերութեան վրայ։ Ասոր պատասխանն ուրիշէն չապաւորով՝ նոյն ինքն Պ. Արամեան կը յարէ թէ՝ Անձնուէրը լծնումը չապաւանէ Հայու չնորհաւորութեան, այլ հալածանաց։

Անք կը յաւելուի թէ Անձնուէրը արդէն համադրուած են թէ այդ իսկ է իրենց լծնումը, սակայն ուրիշ նկատմամբ խօսելով՝ այս ընկերութեան վերայ յաճախ չի խօսին է նոյն իսկ պատճառով գոյնի յարատեւութեան, ըստ որում մեծամեծաւ երկող եւ անպաշտ ժողով հանող ընկերութիւնը՝ լծնումը իրօք աշխարհի ու շաղկապի նման իրենց վրայ կը հրաւիրեն, լայն բերք անգամ տեսնուած բան է որ նոյն իսկ գոյնի լծնումն են որ զանաք չըքաղեալ պատճառ կը լայնանայ։

Այս խորհրդածութիւնն ընկելով հերքել կը համարենք մեր ըրած անխորհրդիւնները, եւ կ'անցնենք հրաւեր կարգաւ այն ամեն լուսավոր անձանց եւ աղաքային իրական յաւաքիչներ լծնում ամեն բարեկամաց, որ իրենց համակիր օժանդակութեամբը նոյնպէս լծնումը լծնունէր ընկերութեան։

Գ. Ս. ՉՕՊԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒ
30 Ապրիլ 1870

Ազնիւ Մատիս . . .
Երանանի իւրիւր թղթակցը Արաւ անուն, տեղւոյն Հայ ընթերցասէն մէկ ատենագրութիւնը հրատարակութեան հաղորդած է, որպէս զի իւրիւրն տարակայ դանտող Հայերն ալ զուր չ'ընողը աղատակը եւ պերճապատ ատենաբանի մը ճառերէն, որ Երանանի թղթակցին բողոք յողուածով առանցքը, նամակներուն նըպատակն ու պատմութեանց գիւղացին է։

Ինչ ծաղրաշարք կատար մ'է երբ թղթակցը՝ գիւղացին, եւ թղթատ լեզուն՝ պերճապատ ճիւղեալ կը ճգնի։

Այդ ատենագրութեան առթիւ Պ. թղթակցին ինչ ալ աղաղ կը ցըցնէ իր լորձուրդոտ չրթիւր տակէն . . . պատճառ, որովհետեւ օրին մէկը Արամեանայրդ Պ. Մամուրեանի տաղանդին եւ գրական արժեքին վրայ՝ զոր ամեն աղգային բանասեր իմ խոստովանի, մեղմ գովեստ մը ըրեր է իմ մէկ նամակին մէջ։ Այս գովեստը Արամի ջիւղերուն գովեր է, եւ ատենագրութիւն մը յերկրեւել իրապաւն ընտրել է Պ. Մամուրեանը լծնումանը, միշտ իր գիւցայինը դրուատելով եւ անոր աղատաբարութիւնը գէտ գէտ իր երկինք բարձրացնելով։ Մ. քանի կողմ է նախանձը եւ մեղքին, Արամի լծնումանը իր երեսին

աղտն ու արժեքին հային է, եւ չկրնար երբէք զինքը հաօգնել գրական աշխարհի մէջ Մամուրեանի պէս մեծանուն եւ արժեք ունեցող մարդերու, որոնք շատ բարձր են իւր ժաշարոյք միջնորդութեան Սաւաթի իւրիւր Հայ ընթերցասէն ինքնակոչ ատենագիրը, միայն թէ յատուկ պաշտօն մը հանձնալ, յորմէ տեղեակ չեմ, ինքզինքը կը զատապարտէ իր յօդուածովը . . . իր ատենագրութիւնը՝ եթէ ճիշտ կը ներկայէ վիճարկութեան ընթացքը, իրեն գէտ կը խօսի, եւ իր վերջաբանական խորհրդածութիւններն կը ծառայեն միայն ճերմակին սեւ ընկելու։

Եւ արդարեւ ինչ է ինչիւրը, իւրիւր մէջ ընթերցասէն մը կը հիմնուի, անոր կանոնադրը ընդհանուր ժողովով ընդունուելէն ետեւ՝ գործադիր խորհուրդը ինչ ինչ յաւելուածներու պէտքը կ'զգայ, որոնց նպատակն է իրաւունք տալ ընթերցասէն ամեն կարգի անգամայն մասնակից դանտելու վիճարկութեան, զոր ունեւորութեան իրաւունքը հիմնադրան դառնոյ վերադառնելով։

Այն յաւելուածները գործադիր խորհուրդը կ'զգէ յօդէն գրելու առանց օրինաւորապէս ընդհանուր ժողովով հաւանութեան ներկայացնելու եւ ատենական վիճարկութեան ներքեւ ճգնելու։ Ասոր վրայ վէճն է կը իրթի, եւ ոմանք՝ որոց մէջ է նաեւ Պ. Մամուրեան, ինչպէս որ ատենագրութեան կերելի, կը սնդեն թէ գործադիր խորհուրդը չկրնար օրէնք չինել եւ հիմնել առանց ընդհանուր ժողովին հաւանութեան, թէ կանոնադրը տարիէ մը վերաբնդիլ ըլլալուն՝ պէտք է որ ամեն օր նոր նոր օրէնք հաստատուի, եթէ օրէնքին յարգն ու գործադրութիւնը պահելի կուգուի։ Եթէ հիմնադիր անդամաց առանձնեալ իրաւունք օրէնքի վերաբնդիլու անպատճառաբանաբար անկախ կարգի անգամայն արուելով մեծ խանգարում կրնայ ծագել ընկերութեան գրաւական վիճակին։ Թէ նոր յաւելուածներն հակառակման են արդէն ընդունուած կանոնաց հետ, եւ եթէ հարկ է նոյն յաւելուածներն ընդունիլ, պէտք է որ ի հիմնաց սրբադրուի կանոնադրը, որ միայն այն ատեն ընդունելի կը լինի երբ ընդհանուր ժողովին մեծ մասամբ ընդունուի։

Այն որ ցորենի հատի չափ ընդ ունի, եւ սահմանադրական գործողութեանց վտար ինչ ծանօթ է Պ. Մամուրեանի եւ իր համախոհներուն առարկած պատճառներուն մէջ օրինաւորութեան եւ ուղիղ բան կը տեսնէ։ Այս առարկութեանց գէտ ինչ վատեր օրէնքն արեւօք, ոչ ինչ, իսկ անորոշ պատասխաններ, չլաւաւ պատրուի համար աղատաբարական խոստովանութիւններ, եւ ուր ուրեմն լծնումը լծնունէր խորհրդածութիւններ։

Պօլիս Հայը՝ որ ուրիշ տեղի աղաքայիններէն սակաւ ինչ աւելի կը հասկնայ սահմանադրութեան եւ օրէնքի խնդիրները, չկրնար տարբեր եղբայրացութիւն մը հանել Երանանի Զ. Բեւեալական ատենագրութեանէն։

Գոհ ենք որ իւրիւր Հայ ընթերցասէնը օրէնքին հողին եւ բուն իմաստը ըրեւոյնը անգամայն ունի, վասն զի վտրձով գիտենք թէ օրէնքը քմական հաճոյց եւ բռնական արտադրութեանց խաղալիկ ճգնելն ինչ դառն հեռեւեղութիւններ կը ծնին, սահմանադրութեան անժամանակ վերաբնդիլութեան դեռ մեր մոքէն ելած չէ, իրողութիւն մը՝ զոր անհեռատես գլուխներ ծնան, եւ որ աղաղային բարեկարգութեան գործը յետ ընդ կրուելին ընկերից, եւ օրէնքին՝ այն ինչ հաստատում՝ անոր ոյժը կ'որոնց, ըստ մեղ աւելի աղէկ է անխիստութիւնը քան շարաթական կամ օրական անկայուն օրէնքագրութիւն մը։ Որքն մը կրնայ թերի ըլլալ, սակայն անիկայ երբ անգամ մը կը հաստատուի, իր բոլոր լծնումը լծնունէր հանդերձ՝ զորութիւն մը, անորոշաբար իր իշխանութիւն մ'է, որ կը տիրապետէ մինչեւ որ իր իշխանութեան չընթան լրանայ։ Ասկից ետք կ'սկսի վերանորոգումը։

Իսկ ատենագրութեան վերջաբանին դաւով, Արաւ իւրեւր կը ճգնի իր հեռն ու նախանձը թափել, որպէս զի Պ. Մամուրեանի փիլիսոփայութեան եւ անտեսադրական հանգիստի վրայ տարակոյսի

ստուեր մը ճգնէ։ Մենք սա ի հեռուստ կրնանք պիտի որ Պ. Մամուրեանի արեւտեսական դիտութեան վրայ ունեցած գաղափարներն ունենանք, ինչպէս Երանանի Պ. թղթակցին ալ իր ատենագրութեան մէջ տեղ մը կատարուի խոստովանել։ Սակայն Պ. թղթակցին կ'ընէ զրեւելու եւ ատենագրական տաղանդ ունի, աւելի դոհ կընէ զմեզ որ Պ. Մամուրեանի ատենագրութիւններն ալ օրինակէ եւ Երանանի հաղորդէ, ուր կերելի թէ գրական հաշակ կը ջանայ հանել։ Պ. Մամուրեանի պէս մարդու մը գէտ ալ յաւիտ թոթուելի յօդուածներ կրնայ։

Բարեկամ
Լ.Ն.ՈՐ

1870 Մայիս 4 Վ. Պօլիս

. . . խաղաղ . . .
Նախ ամեն Հայ պարտի գիտնալ թէ ինչպէս չի կրնար ըստ իր թէ այս տարի կ'աղանդ պիտի դնայ, կամ ուրիշ տարիներ եւ զանախ պէս այս տարի ծնունդ պիտի ըլլայ, անանկ ալ չի կրնար ըստ իր թէ այս տարի Մահմանագրութեան տարեգարձ կ'անջ Տարեգարձը կայ, եւ ինչի պէտք է, վասն զի Հայ աղղը Մահմանագրութեան արդիւնքը տակաւին յուսացուած ինչ հանձնաւոր չի կրնայ տեսնուել։ Մահմանագրութեան հանդէպ պիտի յիշատակ թողու աղաղակ սերնդն ա՛ն, նոյա հետաքրքրութիւնը զընդունու համար, հեռեւեղութեան այս տարի ալ հանդէս կայ, բայց կը մնայ լանդ օրինաւորապէս կատարելու կերպին վրայ խորհիլ։ Առաջին տարիներուն, եթէ ոչ օրինաւոր բայց գէթ վերջին տարիներէն տարբեր կերպով կատարուեցաւ, սակայն ալ վերջին տարիները բոլորովին ուրիշ կերպարանք առաւ, առաջին տարիներուն տեսնուած պատկանները բոլորովին կորսուեցաւ, եւ կրնամ ըսել, թէ հասարակ Բաժնէ մը կերպարանքը ստացաւ, ասոր պատճառը օրինաւոր մասնաժողով մը չըլլալէն է ըսեմ՝ չեմ սխալիր, եւ կը ցաւիմ, վասն զի թէ այս Մահմանագրութեան ընթացքը անգամ մը զիջու աչք չլայնող, բայց որովհետեւ ժամանակ չի կայ այս տարուած համար, ուստի պաշտօնական մարմին մը թող այս տարուան հանդէպ վրան առնէ, պաշտօնական մարմին ըսածին կամ Աղղին համարմունքը վրան ունեցող ընկերութեան մը, կամ Տեսնական խորհրդի նկատմամբ է։ Կարծեմ թէ ժողովովը այն օրուան համար առանձնութիւն չի վնասուի, այլ օրինաւորութիւն, ուստի ժամ առաջ օրինաւոր միջոցի մը վրայ մին կամ միւր խորհրդով հրատարակէ, որպէս զի խումբ մը չահալիւր անձինք չողկնանէր վարձակով՝ չա՛ն ընելու վարձակներն թե՛քսէ Բաժնէն պատկան Այս ամսին տեղի Տեսնական խորհրդի ուղարկութիւնը կը հրաւիրեմ, եւ կը համարձակիմ ըսել թէ, եթէ օրինաւորութեան համար պէտք եղած կարգադրութիւնները, այսինքն ընտարի չողկնանէր, զրօտալայրը սահմանեալ տեղ մը, բայց այս տեղը բնաւ չի ծանցի սրճաղործի, համապատ Ս. Բեւեալական արդիւր սահմանեալ տեղը մանաւոր, ատենաւորութեանց խաղաղութիւն տարբերուն համար, օրինաւոր սեղան մը պարզ կերպով ընկերութիւն, եթէ, կրնանք, այսպիսի կարգադրութիւն մ'ընեն, անխառն եղալէն զատ Աղղին անտեղի վտրձի գումար մ'ալ կրնայ գողցանել, աւելից զատ ընտանիքներն ալ ամենայն պատճառով լծնումը կարող են երթնելիլ, ժողովուրդը արդի նորակալմ ճիւղեալներ վարձելով Աղղին հետ միջոցի ընել, բնաւ մէկը պիտի չը գտնան որ իրենց չողկնանէր երթնելիլ, եւ այս փորձեալ ճիւղեալները մին ըլլալուն Տեսնական խորհուրդը եւս կրնայ զիմանալ։

Կաղաչեմ . . . խաղաղի, որ ճեր մօտաւ կայ թերթէն մէկուն մէջ նամակի տեղի մը չնորձնէր զին, բարեհաճիք պէտք եւ յոյժը Ձեր կողմանէ աւելցնել, որպէս զի թէ գործը ճշմարիտ Աղղային կերպարանք առնէ, եւ թէ օրինաւորութեան մէջ զընտնուի։

Մնամ . . .

Լ. Մ. Ն.

